ACADEMIA ONE
PEER REVIEWED JOURNALS

Open Academia: Journal of Scholarly Research
Volume 4, Issue 10, October 2026
ISSN (E): 2810-6377
Website: https://academiaone.org/index.php/4

Mustaqillikdan Keyingi O‘Zbekistonda Sog‘Liqni Saqlash Islohotlari Va Hududiy Tengsizlik: Qashqadaryo Viloyati Misolida

Xasanov Rustamjon
Osiyo texnologiyalar universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilgan islohotlar Qashqadaryo viloyati misolida tarixiy va statistik jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda 1991–2016-yillarda sog‘liqni saqlash tizimining tashkiliy-huquqiy asoslarini shakllantirish, tibbiy xizmatni davlat tomonidan moliyalashtirish va birlamchi tibbiy yordam muassasalari faoliyatini rivojlantirish jarayonlari, shuningdek, 2017–2024-yillarda amalga oshirilgan institutsional o‘zgarishlar o‘rganiladi.

Аннотация

В этой статье на примере Кашкадарьинской области исторически и статистически анализируются реформы, проведённые в системе здравоохранения Узбекистана в годы независимости. В исследовании рассматриваются процессы формирования организационно-правовых основ системы здравоохранения в 1991–2016 годах, финансирование медицинской помощи государством и развитие деятельности первичных медицинских учреждений, а также институциональные изменения, проведённые в 2017–2024 годах.

Abstract

This article analyzes the reforms carried out in the healthcare system of the Republic of Uzbekistan during the years of independence, using the Qashqadaryo region as an example, from a historical and statistical perspective. The study examines the processes of establishing the organizational and legal foundations of the healthcare system between 1991 and 2016, financing medical services by the state, developing the activities of primary healthcare institutions, as well as the institutional changes carried out between 2017 and 2024.

Kalit so‘zlar: sog‘liqni saqlash, tibbiy islohotlar, Qashqadaryo, hududiy tengsizlik, tibbiy infratuzilma, shifokorlar, birlamchi tibbiy yordam..

1991-yilda O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, sog‘liqni saqlash tizimini yangi siyosiy va iqtisodiy sharoitlarga moslashtirish zarurati yuzaga keldi. Dastlabki yillarda mavjud tibbiy muassasalarni saqlash, milliy qonunchilik asoslarini shakllantirish va aholiga tibbiy xizmat ko‘rsatish tizimini takomillashtirishga e’tibor qaratildi. Keyingi yillarda esa birlamchi tibbiy yordamni rivojlantirish, xususiy tibbiyot sektorini kengaytirish, tibbiy xizmatlarni modernizatsiya qilish va raqamlashtirish jarayonlari jadallashdi.

O‘zbekiston sog‘liqni saqlash tizimidagi islohotlar Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti hamda Yevropa sog‘liqni saqlash tizimlari va siyosati observatoriyasi tomonidan ham o‘rganilgan. Xususan, 2024-yilda e’lon qilingan *Health Systems in Action: Uzbekistan* hisobotida mamlakatda sog‘liqni saqlashni moliyalashtirish, birlamchi tibbiy yordam va tibbiy xizmatlarni boshqarishdagi o‘zgarishlar tahlil qilingan [1]. Jahon sog‘liqni saqlash tashkilotining 2023-yilgi hisobotida esa 2018-yildan boshlangan islohotlar va ularning dastlabki natijalari yoritilgan [2].

1991–2016-yillar O‘zbekistonda milliy sog‘liqni saqlash tizimining huquqiy va tashkiliy asoslari shakllangan davr bo‘ldi. Bu bosqichda tibbiy xizmat ko‘rsatish tizimini mustaqil davlat sharoitiga moslashtirish, qishloq joylarda tibbiy yordamni tashkil etish, ona va

ACADEMIA ONE
PEER REVIEWED JOURNALS
Open Academia: Journal of Scholarly Research
Volume 4, Issue 10, October 2026
ISSN (E): 2810-6377
Website: https://academiaone.org/index.php/4

bola salomatligini muhofaza qilish hamda shoshilinch tibbiy yordam xizmatini rivojlantirish muhim vazifalar sifatida belgilandi.

2017–2024-yillarda esa sog‘liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, birlamchi tibbiy yordam sifatini oshirish, xususiy tibbiyot sektorini rivojlantirish va raqamli texnologiyalarni joriy etishga alohida e’tibor qaratildi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, 2018-yildan boshlab mamlakatda sog‘liqni saqlash tizimini moliyalashtirish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan islohotlar yangi bosqichga ko‘tarildi [2].

Mustaqillik yillarida Qashqadaryo viloyatida shifoxonalar, ambulatoriya-poliklinika muassasalari va boshqa tibbiy tashkilotlar tarmog‘ini kengaytirish ishlari olib borildi. Viloyatda 2020–2024-yillarda shifoxonalar soni 88 tadan 136 taga, ambulatoriya-poliklinika muassasalari esa 504 tadan 692 taga yetgan. Bu mos ravishda 54,5 va 37,3 foizlik o‘sishni anglatadi. Mazkur ko‘rsatkichlar viloyatda tibbiy infratuzilma miqdor jihatdan kengayganini tasdiqlaydi.

Biroq tibbiy muassasalar sonining ko‘payishi xizmat sifati va hududiy tenglik to‘liq ta’minlanganini anglatmaydi. 2024-yil yakunida shifoxonalardagi bemor o‘rinlari 14 ming tani tashkil etgan. Shundan 5,9 ming tasi Qarshi shahriga to‘g‘ri kelgan. Bu viloyatdagi jami shifoxona o‘rinlarining 42,1 foizidir [3].

Demak, tibbiy infratuzilmaning muayyan qismi viloyat markazida jamlangan. Bu holat chekka tumanlarda tibbiy xizmat imkoniyatlarini yanada kengaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

1-jadval. Qashqadaryo viloyatida tibbiy kadrlar soni (ming kishi)

Yil	Shifokorlar	O‘rta tibbiyot xodimlari
2020	6,0	38,2
2021	6,0	38,3
2022	6,6	38,3
2023	6,9	39,1
2024	6,7	36,9

Manba: Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi [3].

Ma’lumotlar 2020–2023-yillarda shifokorlar soni oshganini, 2024-yilda esa 6,9 ming nafardan 6,7 ming nafarga kamayganini ko‘rsatadi. O‘rta tibbiyot xodimlari soni ham 2023-yildagi 39,1 ming nafardan 2024-yilda 36,9 ming nafarga tushgan [3].Kadrlar taqsimotida ham hududiy tafovutlar mavjud. 2024-yilda viloyatdagi 6 708 nafar shifokorning 2 504 nafari Qarshi shahrida faoliyat yuritgan. Yakkabog‘ tumanida esa 80 nafar shifokor qayd etilgan [3]. Bu raqamlar tibbiy kadrlarning hududlar bo‘yicha notekis taqsimlanganini ko‘rsatadi. Shu sababli olis tumanlarni malakali shifokorlar bilan ta’minlash dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Mustaqillik yillarida sog‘liqni saqlash tizimida davlat muassasalari bilan bir qatorda xususiy tibbiyot tashkilotlari ham rivojlana boshladi. Xususiy sektorning shakllanishi aholiga ko‘rsatiladigan xizmatlar turini kengaytirish, zamonaviy tibbiy uskunalarni jalb etish va yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim omil bo‘ldi.

Qashqadaryo viloyati sog‘liqni saqlash boshqarmasining 2024-yil mart oyidagi ma’lumotiga ko‘ra, viloyatda 702 ta xususiy tibbiyot muassasasi faoliyat yuritgan. Ularning 564 tasi ambulator, 138 tasi statsionar xizmat ko‘rsatgan. Ushbu muassasalarda 1 356 nafar shifokor faoliyat olib borgan [4].

2024-yil 9-fevraldagi Prezidentning PQ-67-son qarorida Qashqadaryo viloyatida xususiy tibbiyot sektorini rivojlantirish, yangi tibbiyot muassasalarini tashkil etish va

ACADEMIA ONE
PEER REVIEWED JOURNALS
Open Academia: Journal of Scholarly Research
Volume 4, Issue 10, October 2026
ISSN (E): 2810-6377
Website: https://academiaone.org/index.php/4

mavjudlarini kengaytirish bo‘yicha vazifalar belgilangan [5]. Bu esa viloyatda tibbiy xizmatlar ko‘lamini kengaytirishga qaratilgan muhim choralardan biri hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 9-fevraldagi PQ-67-son qarorida ushbu muammolarni kamaytirishga qaratilgan vazifalar belgilangan. Xususan, olis hududlarda shifokorlar yetishmovchiligini bartaraf etish, yangi diagnostika usullarini joriy qilish va tez tibbiy yordam xizmatini takomillashtirish choralari nazarda tutilgan [5].

Qarorda 284 ta tez tibbiy yordam avtomobilini radioaloqa vositalari bilan ta’minlash va bu maqsadlar uchun 7,5 milliard so‘m ajratish rejalashtirilgan. Shuningdek, 2024/2025-o‘quv yilidan boshlab Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlari uchun tibbiyot oliy ta’lim muassasalariga alohida davlat buyurtmasi ajratish va bitiruvchilarning besh yil ishlab berishini ta’minlash mexanizmi belgilangan [5].

Mazkur chora-tadbirlar viloyatda tibbiy xizmatlarning hududiy qamrovini kengaytirish va kadrlar taqsimotidagi tafovutlarni kamaytirishga qaratilgan.

O‘tkazilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, mustaqillik yillarida Qashqadaryo viloyati sog‘liqni saqlash tizimida muhim o‘zgarishlar yuz bergan. 2020–2024-yillarda shifoxonalar soni 54,5 foizga, ambulatoriya-poliklinika muassasalari soni esa 37,3 foizga oshgan. Bu viloyatda tibbiy infratuzilmaning miqdor jihatdan kengayganini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, tibbiy muassasalar va shifokorlarning hududiy taqsimotida tafovutlar saqlanib qolmoqda. Xususan, Qarshi shahrida shifoxona o‘rinlari va shifokorlarning katta qismi jamlangani chekka tumanlarda tibbiy xizmat imkoniyatlarini oshirish zarurligini ko‘rsatadi.

Xususiy tibbiyot sektorining rivojlanishi xizmatlar taklifini kengaytirgan bo‘lsa, 2024-yilgi PQ-67-son qaror hududiy muammolarni hal etish, kadrlar salohiyatini oshirish va tez tibbiy yordam xizmatini takomillashtirishga qaratilgan yangi vazifalarni belgilab berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. *Health Systems in Action: Uzbekistan. 2024 Edition*. European Observatory on Health Systems and Policies, 2024.
2. World Health Organization. *Transforming the Health System in Uzbekistan: Two-Year Implementation Review*. WHO, 2023.
3. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. *Qashqadaryo viloyatida sog‘liqni saqlash. 2024-yil yakuni bo‘yicha*. Press-reliz.
4. Xususiy sektor – vohamiz tibbiyotining muhim tayanchi. Qashqadaryo viloyati sog‘liqni saqlash boshqarmasi ma’lumotlari, 30.03.2024.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 9-fevraldagi PQ-67-son qarori. *Qashqadaryo viloyatida aholi salomatligini muhofaza qilish hamda sog‘liqni saqlash tizimini yangi bosqichga ko‘tarish chora-tadbirlari to‘g‘risida*.